

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esî Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demanet'i-a.

Locuinti'a Redactorului:
si
Cancelari'a Redactiunii:
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespun-
denti regulari si „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

Pretinlu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siose lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
one s-paratu. In Loculu deschisu
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Dechiaratiune.

Considerandu, câ subscrisii romani d'in Bud'a-Pest'a ne-amu aretatu consentimentulu nostru facia cu pronunciamentulu, formulatu de intielegint'a romana d'in Blasiu si giuru la 15 maiu a. e., si salutatu cu iubire d'in partea natiunei romane;

considerandu, câ consentindu atunci-a cu cuprinsulu pronunciamentului, convingerea nostra in ast'a priviutia nici-asta-di nu este stramutata; apoi avendu in vedere, câ articlii aparuti in nrii 25, 28 si 38 ai diurnalului romanu „Federatiunea“, — pentru cari directorele causeloru regali a cerutu si capetatu de la diet'a Ungariei concessiunea de a potè trage in procesu de presa pre redactorele deputatu, Alesandru Romanu, — nu cuprindu alta decâtu totu acele postulatu si pretensiuni juste ale natiunei romane, alu câroru resunetu l'amu salutatu in pronunciamentulu memoratu;

avendu, prin urmare, in vedere, câ articlii memorati, standu in cea mai strinsa legatura cu cuprinsulu pronunciamentului, nu sunt alt'a decâtu unu resunetu alu adeveratului credeu politicu alu natiunei romane; suscriisii, usandu-ne de libertatea garantata prin § 1. alu art. XVIII de lege d'in 1848, venimu adi, prin consecintia, a ne dechiarâ cu tota solemnitatea pre langa intregulu cuprinsu alu articliiloru aparuti in nrii 25, 28 si 38 ai diurnalului „Federatiunea.“

Acést'a o facemu cu atâtu mai vertosu, câ-ci avemu firm'a convingere: câ infloirea patriei si intarirea monarciei sunt in prim'a linea conditiunate de la infratirea si conlucrarea in armonia a diferitelor natiuni, cari o compunu; éra acést'a infratire si conlucrare armoniosa, nu se pote ajunge pe alta cale, decâtu prin indestulirea justelor pretensiuni ale acelu natiuni, si anumitu, cu privire la natiunea romana, prin indestulirea aceloru postulate si pretensiuni drepte a le ei, cari si-au aflu espresione si in pronunciamentu si in articlii citati, si de cari nu se va lapeda neci odata.

Pest'a 2 aug. 1868.

(Urmeza mai multe suscrieri).

Diet'a Ungariei.

Siedint'ia d'in 3 augustu a casei deputatiloru.

Presiedinte: Szentiványi; notariu: Horváth; ministri: Andrassy, Eötvös, Lónyay, Wenckheim, Gorove, Horváth.

Se autentica protocolulu, se cetesce proieptulu de impacatiune cu Croatii, care se va tipari si impartî intre membri, apoi se trece la ordinea d'flei, care e inca totu desbaterea generala despre legea de armata.

Antâiulu vorbitoriu D. Horváth, repetîndu mai tote cele d'ise pana acum, primesce proieptulu de lege.

L. Papp si-tiene de detorintia a vorbi despre obieptulu presinte, pentru câ d'in anii prunciei a fostu crescutu ca soldatu, pre carier'a militaria a traitu anii cei frumosi ai vietiei sale, si dupa aceea a urmaritu cu atentiunea tote miscamintele pre acestu terenu. Armata unifica, dupa parerea lui Papp, remane totu aceea, au o numimu comuna, au o botezâmu altcum. Deca acést'a armata n'a potutu corespunde statului unificu, cu atâtu mai putienu va potè corespunde organismului dualisticu. In armata sunt de lipsa reforme, acestea inse nu se potu suplini nici prin botezâri, nici prin frase, dar nici prin sierbitiulu universalu in armata. Armata pote si trebuie sê fia unifica in unulu si acela-si statu, séu in staturu cu poporatiune omogena, acolo inse, unde nu esistu legature naturale intre popore, unitatea armatei pote fi numai daunosa. Altcum insu-si proieptulu legii de armata restorna in câtu-va principiiu unitatîi, aপরatu de ministrulu presiedinte, câ-ci acelu proieptu creeza doue armate, un'a magiara, ér' alt'a pentru celelalte provincie.

La finea acestei cuventâri partit'a dreapta proruppe in urletele indatinate: sê votâmu, abdîce de cuventu etc. In urmeza acestoru arguminte ponderu se si abdîsera mai multi, cari erau inserisi la vor-

ba, intre acesti-a si G. Joanoviciu. Mai necapacitabilu fû unu membru, d'in steng'a estrema, adeca

László; acestui-a nu-i trebuie armata mare, pentru câ Ungari'a are lipsa de pace, pentru ca sê-si vindece ranele si sê-si fundeze viitoriulu. Deca inse interesele tieiei si pusetiunea ei receru una armata insemnata, atunci acea armata trebuie sê se organizeze astu-feliu, ca sê pota corespunde chiamarei sale, sê pota mantul patri'a. Atare armata nu o pote aflâ in proieptulu de fatia, pentru câ in geniulu magiaru e inradecinata aspiratiunea, a posedè una armata natiunala, cu insemne si colore magiara, pre candu dupa proieptulu presinte tenerimea magiara insîrata in armat'a austriaca si-va per'e limb'a, inim'a, si pre 10—12 ani voru incetâ a fi cetatiani si se voru pune sub comanda straina. Resultatulu luptei nu depinde de la numerulu ostasilor, ci de la insufletirea lor, pre cum s'a vediu in 1848—49, si in a. 1866 la Sadow'a. Regimulu sê propuna dara una lege, care sê statorcesca una armata natiunala magiara cu insemne si colori magiare, si care sê jore, câ va aperi constitutiunea, atunci mormintele de ose de la Königgrätz, Solferino nu voru aduce a minte caletoriului, câ glori'a armatei stabile e forte trecatoria. Diet'a Ungariei sê nu faca aceea, ce a facutu parlamentulu Franciei in 1831, candu a datu la o parte principiile revolutiunei, si s'a proptitu pre elemente straine, in câtu Chateaubriand li-a potutu dîce cu totu dreptulu: voi ati renegatu principiile, caroru-a aveti de a multiamî esistint'ia vostra. — Si care a fostu urmeza acelei procedur'e? Acea, câ in patulu lui Carolu X. au culcatu pre Ludovicu Filipu. — D'in aceste cause László partinesce proieptulu de concludu alu stengei estreme.

Contele Ráday dîce, câ diet'a Ungariei a lunecatu pre unu tîpisiu si acum nu si-mai afla punctu de odihna. — In a. 1861 toti membrii casei au desaprobatu si combatutu sistemulu absolutisticu de dare, si acum acela-si barbatu a recomandat totu acelu sistem de dare. (Asiè e!) Adres'a d'in a. 1861 vorbiâ numai de una aপরare reciproca; in a. 1866 se amintia una aপরare comuna, care se si introduce ca lege in acelu-si anu, si acum d'in aপরare comuna sê santioneza una armata unifica. D'in acést'a cauza nu pote acceptâ proieptulu de lege, spereza inse, câ acestu-a se va emendâ la desbaterea speciala.

L. Tisza nu pote consenti cu Madarász, câ legile d'in 1827 aru fi statoritu una armata magira ne-dependente, acele legi trateza numai despre votarea recrutiloru. Armata magiara ne-dependente a esistatu numai d'incolo de Királyhágó, sub principii d'in Transilvani'a, care, pre cum se pare, érâ chiamata a servâ tesaurii natiunei magiare. In privint'ia §-ului 13, care statorcesce, câ acesta lege in decursu de diece ani se pote straformâ numai la dorint'ia maiestâti sale, trebuie sê partinesca pre Madarász, câ-ci prin atare dispușetiune diet'a e despoata de dreptulu initiativei. Legea vorbesce numai de 800,000 soldati, deca vomu adauge inse contingentulu confinei militare si contingentulu rezervistiloru, atunci numerulu ostasilor, se urca la 900,000. Mangaiatu in câtu-va prin promisiunea ministrului presiedinte, câ regimintele magiare se voru garnisonâ in tiera, accepteza proieptulu ca basa pentru desbaterea speciala.

Deák documenteza lungu si pre largu, câ Ungari'a n'a posieditu nici una data armata propria, nici chiaru in a. 1848. Inse-si legile d'in a. 1786 vorbesce numai de armat'a, ér nu armatele maiestâti sale.

Csanády vorbesce in sensulu lui Madarász.

Urmeza A. Romane cuventarca lui in nr. viitoriu.

Bonis recunoesce, câ omenimea numai atunci se va potè bucurâ de fruptele constitutiunei, candu va veni diu'a desarmarei generale, — dar tocmâi pentru câ doresce, ca acést'a diu'a sê afle pre natiunea magiara ca natiune, si-tiene de detorintia a se ingrigi de armata. Proieptulu de lege lu-va acceptâ numai atunci, deca se va asigurâ dreptulu tieiei de a votâ recruti.

I. Ghicz y vorbesce in sensulu lui Bonis.

E. Simon y desfasiura intr'o cuventare lunga principiile cunoscutu a-le stengei estreme si dîce, câ de s'aru votâ legea acést'a in secretu, insu-si ministrulu presiedinte aru votâ in contr'a ei.

Somssich polemizeza contr'a stengei; dupa elu mai vorbi Berzenczey si Csiky, apoi se inchiaâ siedint'ia.

Siedint'ia casei represintantiloru d'in 4 augustu.

Presiedinte: Carolu Szentiványi, mai tardu Salom. Gajzágó. Notariu Lud. Horváth. D'in partea guvernului: ministrii c. Andrassy, Horváth, Gorove, Lónyay, bar. Eötvös, si bar. Wenckheim.

Camer'a trecu indatu la ordinea d'flei.

Maurit. Jókai: Daca in 1848 s'ar' fi datu magiariloru despusetiune libera si in privint'ia armelor, asta-di, magiarii si nemtii aru fi domni preste tote cestiuile europeane, preste pacea europeana, aপরatu in oriinte prin armat'a independente magiara si, in apusu, prin armat'a austriaca, de asemenea valoare; si s'aru fi implenitu cuvintele celui mai mare oratore magiaru: „Doue-dieci de ani inca acestei patrie, si Ungari'a va deveni unu paradisu si domnitoriulu Ungariei va deveni antâiulu principe in aceste partii a le pamentului!“ — Vorbitoriulu face câte-va reflexiuni la proieptulu lui Madarász, dîcundu, câ acestu-a nu e in interesulu aপরare tieiei, ci infintieza mai multu una garda natiunale, de putiena insemnate. In fine primesce proiectele de legi presintate prin guvern, cu conditiunea, ca defectele lor sê se emendeze cu ocașiunea desbaterei speciala.

S. Mileticiu se dechiarâ, câ sentimintele si parerile lui relative la acestu obiectu sunt esprimate in discursulu de ieri alu deputatului, Alesandru Romanu.

J. Misiciu nu primesce aceste proiecte ca basa a desbaterei speciala.

Ios. Madarász face reflexiuni la observatiunile lui Jókai, b. Eötvös si c. Andrassy, in fine recomanda primirea proieptului sêu de decisiune.

Vorbî apoi Car. Kerkápolyi, raportoru alu comisiunei de 15 pentru aপরare tieiei. Vorbitoriulu dîce, câ proiectele cestiuante corespundu constitutiunei magiare precum si altora consideratiuni economice; nu aprobeza, prin urmare, argumintele lui Col. Tisza si a le lui E. Simon y.

Ne fiindu insemnati mai multi oratori, desbaterea generala fû finita. 20 de deputati d'in stang'a estrema cerura votisare nominale. Resultatulu: proiectele se primescu cu 235 voturi contr'a 43. Absinti: 120, 2 s'au abstienutu, presiedintele n'a votisatu.

Transilvani'a.

Blasiu, 1 aug. 1868.

Citatiunile tribunalului de la Osiorheliu curgu, ca-sî ploia pre capetele si pungele Blasianiloru. Joi au mai sositu câte-va, éra santulu Iliu, a câru pomenire facemu, ne aduse diece d'intru un'a. Preste totu au venitu pâna acumu in Blasiu numai doue-dieci-si-cinci de citatiuni.

La inceputu citatiunile s'au facutu pre bas'a denunciatiunei, carea chiaru prin mentiunile sale si-vedea orginea tendentiosa. Acumu cauta sê supunemu, câ citatiunile se facu numai si numai dupa unu arbitriu forte vagu, câ-ci citeza omeni, cari de 2—3 ani nu suntu aici, si necumu sê fia luat parte la facerea pronunciamentului, dara nece in Blasiu nu au fostu pre atunci, — se se citeza betrani nepotintiosi, cari nu se mesteca in politica, — ma se citara si trei morti: I. Stoianu, mortu in febr. 1865, Ios. Tartia de Szakállasfalva, mortu in maiu 1866, si I. Bobu de K. Monostoru, mortu in iuniu 1867.

Nu sciu, ce va fi avendu o tribunalu cu acesti trei, morti cu multu in ainte de urdîrea pronunciamentului; nece am audîtu candu-va, tribunalele ca se citeze pre morti, fiindu treb'a ace'a lasata in grigea spiritualistiloru smintiti d'in Americ'a.

Acea inse sciu, câ Osiorheliu e departatu 10 miluri si mai bine, — câ fia-care citatu pierde, cu mersu cu venitu, trei d'ile celu mai pucinu, si preste ace'a are si spese considerabili. Mi-place a crede si ace'a, cum câ intru unu statu, ce se afla sub domni'a legiloru, totu cetatianulu e indreptatîtu a pretinde ca nimene sê nu-i casiuone spese cu totulu desierte,

cum sunt ce'e casionate de tribunalulu de la Osierheliu la ore-câti d'ntre citati.

D'in tote aceste mi-se obrude opiniunea, câ ar' fi fostu si in interesulu tribunalului si intru a' acusatiloru, ca judele inquisitoriu sê fia venitu la B asiu pre câte-va septemane si sê fia facutu cercetarea aici in locu.*) In modulu acestu-a cercetarea potea ajunge mai curendu la scopu si acusatii aru fi fostu scutiti de atâte spese si de pierderea tempului. In modulu acestu-a s'ar' fi ajunsu si acc'a, ca omenii, cari se citeza dupa ar. itriu, sê nu aiba a pierde trei dîle si câte 10-20 fl. spre a spune domnului Hildebrand: „nu sciu nemicu de blastemarea negatiloru, nu am fostu la facerea pronunciamentului, nu am fostu de facia la cuventarea d'in campulu libertatii, nu cunoscu pre G. B., nece am vedutu pre B. U.

Si pare-mi-se, intru unu statu „constitucionalu“ si maritele tribunale aru fi detorie, sê fia cu ore-care crutiare facia cu acusatii; de câtu sê duca câte-va dieci de omeni, acusatii neacusati, cum au cadutu in mregia bietii de ei, mai bine sê fia venitu d. Hildebrand in faci'a locului, unde s'a comis fact'a inculpatu, sê fia vedutu si cercatu cu deamenuntulu dupa câte tote. — Ci tribunalulu i-a placutu intru altu feliu, si noue ne cauta sê-i plenumu voi'a.

Alegerea se aproia. Toti cei buni sunt ingrijiati d'in ce in ce mai multu pentru resultat. Aspirantii sunt legionu, agentii mascati si nemascati nu lasa nece una piatra nemiscata. . . Unde vomu est, nu se pote prevedè, cu atâtu mai vertosu, câ si regimulu se crede a lucrà mai multu, ca oricandu alta data de la inceputulu uniunei, ca sê esa candidati dupa anim'a si voi'a d'insului. Tota lumea de pre aici cunosce forte bine acelea trei nume; era ai nostri nu sciu sê se fia unu pâna acumu a supra toturoru numeloru, ce aru fi sê intre in ternariu, de-si dîlele ne sunt numerate.

Lapsiulu, ung. 1868.

De Redactore!

Ne indreptatirile, suferintele si nerespectarea nostra d'in partea fratiloru de la potere, pana la asià gradu a ajunsu, in câtu publiculu cetitoriu romanu nu pote lua unu singuru numeru d'in diurnalele câte esu la lumina in statulu austro-magiaru — leniscitu si fâra grige, câ dora in acela nu s'ar' aflà ce-va insulta, sêu batjocura fatia cu noi romanii. — Câte rane doreroze s'au infiptu in corpulu natiunei nostre de seclii — si se infigu inca si in tempulu presente — ne suntu cunoscute toturoru prè bine, — inse dorerea cea mai mare o simtîmu acumu, candu vedemu, câ nici acumu in seclulu luminarei si alu progresului, puternicii domni ai dîlei nu ne concedu, ca sê viudecâmu ranele trecutului, — ci cu saget'a loru veninosa ni le renoscu pe tota diu'a. Nu e destulu, câ natiunea nostra e batjocurita, drepturile nostre calcate in petiore si nerespectate, adversarii nostri politici incepu a influentià si asupr'a celui mai sacru alu omului, de acumu inaintea nice lui Ddieu nu se va potè rogà liniscitu si in pace. Spre ilustrarea ace-

*) De ca acusatii cereau esmiterea judelui, tribunalulu nu o-ar' fi denegatu pote. Vin'a, câ s'a urmatu una procedere atâtu de intorsa, se pote imputà, in parte, si acusatiloru Red.

F O I S I O R A .

Scoalele poporarie d'in Elveti'a.

Scoalele poporarie elvetiane se bucura de o reputatiune universale si in adeveru, in multe priviri ele suntu scole, cari intrunescu traseturile cele mai distincte pedagogice. Adeveratele motive, ce au pusu scoalele elvetiane pe o asemenea trepta de desvoltare, este dupa parerea nostra, câ nici intr'unu statu europeanu nu se vede in societate atâta interesu pentru scoalele poporarie, ca in Elveti'a. Aici comuna si individuu, fia-care in cerculu sêu de actiune sociala, nu vede mantuirea sa si realizarea dorintiloru sale, de câtu numai prin scola. Pe langa aceste, trebuo a mai oservà si ace'a, câ directiunea practica a scoleloru elvetiane precumu si tendinti'a permanenta a omeniloru d'in fruntea instructiunei, cari totu deuna prescriu scoleloru poporarie unu scopu realu, si inventa midiloco, ce conducu scoalele intr'unu modu directu la acestu scopu, suntu motive destule de satisfactorie pentru sperantiele societatei si in florirea acestoru scole.

Chiaru in sa-si administratiunea scoleloru poporarie elvetiane conlucra la scopulu, ce aici scoalele si-au propusu. Ne dispunendu de date istorice privitorie la administratiunea scoleloru elvetiane d'in trecutu, noi asta-di vedemu, câ aceste scole suntu supuse unui controlu forte aspru, care reguleza si conduce la scopulu sêu fia-care scola. Nu mai putienu si dese conferintie ale profesoriloru conducu scoalele poporarie la scopulu loru si facu a se imbanatati diferitele metode de propunere a obiectelor de studiu prin aceste scole.

Eca in putiene vorbe mecanismulu administratiunei scoleloru poporarie d'in Elveti'a:

Scoalele poporarie elvetiane suntu supuse mai antâiu unei administratiuni directe si care se compune d'in directiunea pedagogica, inspectorii de scole, comisiunea scolaria si administratorii fia-carei scole. Aceste instantie de diferite na-

stui adeveru ne servesea urmatori'a fapta intemplata in 28 iuniu a. c. s. n.

On. si Sp. oficiulu procesuale d'in cerculu Lapusiulu ung. in diu'a amintita—Dominec'a—pe la 6 ore demaneti'a a citatu pre toti notarii si judii comunali d'in cerculu sêu la raportu — care notaari acum se tienne d'ntre Vineri-a — tocmu pre tempulu candu se tienti si s. liturgia la beserece, asià câtu cugetà omulu, câ cancelari'a Szolgabiroului e beserec'a.

Nu se scie de securu, daca de acumu inainte se voru tienne raportele septemanele totu Dominec'a? atât'a inse scimu, câ si reformatii cinstescu Dominec'a, ca diua a Domnului, daca inse, cu tote aceste-a, dnii judii proces. reformati nu voru sê o cinstesca, pretindemu, ca bataru pre romani sê nu-i contube in pietatea loru, si sê li conceda celu putienu a se potè rogà lui Ddieu in pace!

Dimitrie Cosacovicu.

Destinulu unoru omeni, alesi de ceriu, este a nasce, a vietui, a mori pentru o idea mare. — Unulu d'ntre acesti-a este si repausatulu Dimitrie Cosacovicu. Intr'insulu se personifica: ide'a Romanismului de la Pinlu. Elu a fostu propagatorulu si aperatoriu'u celu mai neadormitu alu acesteia idee. Si-a consacratu viet'i'a intrega si, in anii betranetiei, totu crediendu câ n'a facutu indestulu pentru fratii sei de la Pinlu, le-a lasatu si averea.

Acestu apostolu alu Romanismului s'a nascutu la Minciù (Metiova.) Tata lu sêu anume Pascalu Circu era preotu. In etate de 12 ani a venitu la Pest'a spre a-si face cariera sub ingrigirea unchiului sêu Cosacovicu. Acestu-a incantatu de fericitate dispositiuni ale nepotulu pentru invetiatu de la trimisi la scola. Pe atuncea in scolele d'in Pest'a nu se invetià mare lucru: asiè câ dupa trei ani, copilu lu Pinului s'a crediutu in stare d'a invetià singuru si a nu mai fi sarcina unchiului. Orele pe cari comereciulu nu i-le ocupà, elu le consacrà studiului, asiè in câtu la etatea de doi dieci ani sciea limb'a latina, greca vechia si noua, turca, rus'a si romanu'a. — Un'a d'in ocupatiuni lu favorite, era studiulu comparatu alu limbelor. — Avea notiuni esacte chiar' si despre formatiunea cuvintiloru d'in Sanscrita.

Spiritu lu sêu avidu de sciintia lu facea sê caute cunoscinti'a celoru invetiati. Devenise bunu amicu cu Boiagi (autorulu gramaticii macedone tiparita in Vien'a la 1813), Rosa, Gojdu, fratele Mitropolitulu Siagun'a, celebritati savante ale tempului. Luptele besericesci d'in Pest'a intre Greci si Romani, lupte la cari asista, desceptara intrinsulu sentimentulu romanismului.

Intr'ac'est'a unchiulu sêu mori fâra sê-i lasa nimicu altu de câtu numele. — Pentru junele nostru care nu are alta avuina de câtu 26 ani, viet'i'a este nesuferita in Pest'a. Unguri, germani, slavi si greci, toti se radica contr'a Romaniloru; prob'a despre ac'est'a este multimea de opuscule in contr'a loru ce au estiu in tempulu acela. Dorulu d'a respirà unu aeru mai romanescu lu muncià. Parintele fratiloru Opreni d'in Craiova, care cunoscia pe junele Cosacovicu, venindu in Pest'a, aflà despre mortea uncului radimnu alu acestui june si suferintele Romaniloru, si i dîse:

ture tindu la acela-si scopu si reguleza scolele in privirea metodeloru de propunere a obiectelor si in administratiunea disciplinaria. Asià directiunea pedagogica determina metodu lu de propunere a obiectelor si regulele pedagogice, dupa care trebuo sê se efectue administratiunea fia carei scole. Inspectorii de scole observa strict'a aplicatiune a mesurorulu pedagogice, determinate de directiunea pedagogica. Comisiuniile scolare discuta mesurile directiunei pedagogice, si face a se aplicà aceste mesuri in fia-care scola, conformu cerintiloru locali. Era administratorii scoleloru le aplica si facu a se esecutà diferitele mesuri didactice si stritu pedagogice in fia-care scola.

Pe langa aceste, scolele elvetiane mai suntu inca supuse unoru instantie administrative, cari se potu socoti, ca persoane conlucratorie in administratiunea scoleloru. Asià consiliile comunali, reguleza si administreza partea materiale a scoleloru si determina fondurile de intretinere. Clerulu localu respectivuu, observa si inspecteaza propunerea religiunei in scole si moralitatea scoleloru si a profesoriloru.

Apoi peste tote aceste instantie vinu vicarii guvernului, cari se potu socoti, ca administratorii cei mai superiori in fia-care districtu. Aceste suntu instantiele, ce administreza scolele poporarie elvetiane, pre cumu si, in genere vorbindu, atributiuni, ce ele exercita in respectulu administratiunei scolare. Este inse de observatu influenti'a, ce exercita clerulu in Elveti'a in administratiunea scoleloru si care influenti'a si este acordata de regulamentulu scolaru.

Acestu regulamentu tratandu despre atributiunile si obligatiunile fia-cari instantia administrativa a scoleloru poporarie dîce la § 38, câ preotulu besericeci trebuo sê aiba o atentiune distincta a supr'a scolei d'in parochi'a sa si sê conlucra la desvoltarea ei prin „cuventu si fapta.“ Apoi la §§ 39 si 40 adaugu, câ preotii suntu obligati a visita desu scola si a notà cu man'a propria in registrulu de visitatiune diferitele observatiuni, ce le va crede de necesarie. Si totu in acestu locu se impune preo-

„Si noi in tier'a nostra suferimu amaru de greci. Inse hai, flacaulu, la noi, câ totu este mai bine de câtu aci.“

Si peste câte-va dîle junele Cosacovicu respira aerulu romanescu pe tiermii Dambovitiei. In data dupa promulgarea regulamentulu organicu, incepu formarea armatei romane, elu intrà in armata cu dreptulu de nobilu. Strainu, seracu, fâra nici unu protectoru, numai prin zelulu si meritulu sêu, ajunse in rangulu de capitanu, lucru mare pe atuncea! Era iubitu de toti boierii, cari se aflau in armata, Bibescu, Campinenu, Filipesci, Manescu. Amu auditu pe multi dîcendu câ era celu mai bravu si mai inteligentu oficeriu d'in armata. Principele Alesandru Ghica simpatisa forte multu cu dînsulu; incuragiatu de ac'esta simpatia, a presintatu in secretu principeulu unu memoriu a supra a Romaniloru de peste Dunare. Acestu-a i dîse sê se intielega cu Mihailu Ghica. — Junele romanu aurelianu trasari de bucuria, crediendu câ o radia de inviare pote lucu peste pamentulu fratiloru sêi. Se incea marinosulu june; nu sciea câ dorulu lui este radi'a, ér' acci de la cari incepu a sperà câ norii. Vorbi multe si cu focu primulu ministru, atuncea Mihailu Ghica; dar acestu-a in cele d'in urma i dîse: „Nu este tempulu acumu sê ne ocupâmu de asemenea lucruri! Nu vedi câ suntemu amenintati chiaru noi?“

Principele Bibescu inlocuindu in tronulu pe Alesandru Ghica, voi sê trecu in Rusi'a mai multi d'ntre boierii militari pe langa cari insemnase si pe Cosacovicu, ca se studie art'a militara. Fiulu Pinului, candu aflà de ac'esta favore princiaru, elu, carenu suferia nici cum Moscovitismulu, strigà indignatu: „Ce sê cautu in Rusi'a? Sê inveti eu pe Rusi? Nici o data!“ si refusa. D'in ac'esta cauza fuse fortiatu sê esa la pensie.

D'in acelu tempu Cosacovicu se consacrà apostolatulu sêu. Incepà a propagà cu ardore Romaniloru de la Carpati, dorulu Romaniloru de la Pinlu, doru de vietia si lumina! A invocatu concursulu mai multor'a d'in compatriotii sêi, si nu aflà intr'insu de câtu amortiela si scepticismu.

In cele d'in urma a facutu unu apelu publicatu in gazet'a „Dimbovitia“, dupa care DD. Goga frati, Zisu Sidere, Niculescu, Ticopolu, i au promisù câ lu voru sustienè si voru suferi impreuna tote pericolele. Peste doi ani au reusitu sê formeze Comitetul Macedon-Romanu. Apoi dupa staruintele DD. Negri, Bolintinenu si V. Urechia, colonii lui Aurelianu vedura pentru antei'a ora deschiliendu-se in vâile loru patru scole unde se invetià cartea romanescă, ér' in Bucuresci se infintià internatul Macedon-romanu.

D'in locuinti'a lui retrasa pe Delulu Spirei, patriotulu de la Pinlu veghià ca o betrana sentinela miscarea si progresulu romanismului intre fratii sêi. Casa lui era locul de intalnire alu ac'tor'a, si fia-care aurelianu nou venitu in tiera aflà intr'insulu unu sinceru mentoru.

Daca betranulu nostru se indignà une-ori de ce-va, era candu diurnele romane, d'in nedibacia sêu ignorantia, scapau cuvinte cari atingeau demnitatea Ro-

tului obligatiunea, de a inspectà propunerea religiunei in scola si a ajutà cu influenti'a s'a morala pre profesore in aceea, ca copiii sê frecnte regulatu scola, sê fie diliginti si de o conduta buna. Regulamentulu citatu dâ preotulu si dreptulu, de a midiloci pe langa consiliile comunali satisfactiunea lipseloru scolei si la casu este in dreptu de a reclama contr'a neglijentiei comunelor si la instantiele superioare.

Nu mai putienu conlucra la desvoltarea si progresulu scoleloru elvetiane si conferintiele profesoriloru d'in scolele poporarie. — Aceste conferintie suntu de doue feluri; unele suntu pariale suptu presiedinti'a inspectorulu districtualu, si altele generale, unde se punu diferite chestiuni d'in pedagogia practica si profesorii scoleloru poporarie suntu obligati a raspunde, conformu observatiuniloru facute in diferite circumstâri ale ocupatiunei loru.

Acestu suntu tote observatiunile ce potemu face de o cam data a supra naturei si scopulu scoleloru elvetiane in genere; si d'in aceste chiaru potemu vedè, câ atâtu administratiunea scoleloru, câtu si tendinti'a loru facu, ca scolele elvetiane poporarie se aiba o natura reala si sê urmaresca unu scopu practic. Acestea noi le vomu pricepe si mai bine d'in celo ce urmeza.

1. Scolele elementarie rurale d'in Elveti'a.

Scoalele elementarie rurale d'in Elveti'a suntu de doue feluri: suntu unele scole, cari se numescu primarie si se frecuenta de copii de la 6—15 ani, numai daca suntu capabili de invetiatura, si alte scole se numescu suplinitorie, in cari intra copiii, ce au trecut scolele primarie si voescu a-si capetà o instructiune mai perfecta.

Scoalele elementarie rurale d'in Elveti'a, si in specialu cele primarie, urmarescu unu scopu practic si au o natura cu totul reala. In programele acestoru scole nu vede cine-va obiecte multe abstrate si formale, si chiaru acele, ce mai suntu, se propunu astu-felu, in câtu copiii fâra multa ostensela

manilor de la Pindu. Dar' fii siguri, că nu scapă nici unu d'in diariile cari pecatuiau, fără unu răspuns publicu d'in partea lui Cosacovicu.

Guvernulu numin-lu in anul trecut, intre membrii Societatii Academice, elu si-dete demisiunea; și ci de cătu-va timp i perise vederea.

Candu vietia eră mai dulce betranului Cosacovicu: că ci visulu de aur alu inimei sale incepuse să se implin, moartea cumplita i curmă d'ilele intr'unu modu tragicu. Ce mana omucida a smulsu d'in mediul nostru sufletulu verde alu acestui betranu apocobu? S'eu fatala intemplantă? Dar' credemu, că justitia umana, inaintea justitiei divine, va resbună m'ă lui cenusia!

Testamentu.

I.

Necunoscund'u or'a mortiei mele, până candu sum cetosus si cu mintea intrega, deciu ca, dupa inceputa mea d'in vietia, averea mea miscatoria si nemiscatoria, care consta in :

(Aci areta obligatiunile (patru) a caror suma totala este de suta optu mii noua sute sapte-dieci si siese lei 108976.)

Si in case mele ce le posedu in Delulu Spirea, lalea Spirea Nr. 45, si d'in strad'a Cocorescu Nr. 2, care s'eu se vinda, si banii s'eu se adauga in sum'a totala de mai susu; ac'asta avare, dieu, s'eu se impartiesca in modulu urmatoriu :

(Aci areta cătu se d'eu pentru sufletu.)

II.

Eră cea-l-alta avere s'eu remana pentru eternitate dieu eternitate pentru că dorescu ca Romani'a s'eu esiste in lumea) statulu Romani'a, ca d'in venitul acc'astu capitalu s'eu se infintie lie si s'eu se sustiena una scola Romanesca, in Macedoni'a, Epiru s'eu Tesali'a, unde va fi mai mare necesitate, care scola va portă numele de Scola Romana.

In acea scola se va predă gratis in limb'a Romana: Gramatic'a, Aritmetica, Istoria Romana, Geografia Elementaria si Contabilitatea.

Fiindu inse micu venitul anu'alu alu acestui capitalu, rogu pe Domnu' Professore, care va fi la acea scola, s'eu se multimesca cu unu apantamentu anualu de lei romanesci actuali 8000, optu mii, d'in care s'eu se plateasca si localulu scolei. Eră cu restulu venitulu s'eu se intretinea pe totu anulu elevi seraci Romani d'in acea scola.

Domnulu profesore va fi obligatu a tramite pe totu anulu la Ministeriulu Instructiunei Publice d'in Romani'a registru legalisatu de comun'a unde se va scrie scola : despre numerulu discipulilor si studiele ce au facutu in limb'a Romana.

Rogu umilinte pe toti DD. profesori Romani precum si cei de ginta latina, aflati in capitala Romaniei, de a supraveghia s'eu se execute ad-literam paragrafulu acestu-a, si, dorindu ca scola ac'asta s'eu dea o scola demna de Natinea Romana, facu unu petu ferbinte la tote inimele adeveratu Romane, s'eu in ajutoriulu ei ca s'eu prospere, dupa dorinti'a fiarului-a Romanu.

Acestu paragrafu s'eu se publice pe totu anulu,

intr'unulu d'in diariile cele mai insemnate d'in capitala Romaniei, platindu-se si costulu tipariului.

III.

Venitul d'in anulu d'ant'eu alu acestui capitalu, destinatu pentru scola, s'eu se intrebuintie dieu pentru tiparierea cartiloru didactice trebuintiose la acea scola in dialectulu de d'incolo de Dunare cătu s'eu pote mai apropiatu de dialectulu d'in Romani'a libera, ca d'in ce in ce s'eu se forme dieu o limba culta pentru toti Romani.

IV.

Immormentarea mea s'eu fia cătu de simpla la adormitoriulu Mateiu Basarabu s'eu Belu, a carei-a spese s'eu nu treca mai multu de cătu 10 galbeni austriaci si pe pietr'a mea mormentală s'eu se sculpe: „Aici repausa remanentiele unui Romanu Aurelianu.“

V.

Rogu umilinte pe Domni Ionu Bratianu, Generalu Christianu Tell, Vasiliu Alesandrescu Urechia, Zisu Sideri si Jordachie Goga s'eu binevoiesca a escută acestu alu meu Testamentu.

Bucuresci, 1867 maiu 27.

(Urmedia legalisarea Tribunalulu civilu Ilfov, Sectiunea III.)

„Alb. Pind.“

Subscrisu *Dimitrie Cosacovicu.*

Situatiunea in Oriinte.

Dupa ce Romani'a si Serbi'a au inceputu a negotia cu puterile europene despre stergerea jurisdicțiunei consularie, si au si esoperatu căte-va concesiuni in priviti'a ac'asta, inalt'a porta si vice-regele d'in Egiptu nu vreu s'eu remana inapoi, si facu asemenea pretensiune cătra cabinetele europene. Intre Romani'a si Serbi'a de una parte si intre Turci'a si Egiptu de alta parte, existe inse mare diferentia in caus'a ac'asta. Argumentulu principalu alu principatorulu dunarene pentru desfiintarea jurisdicțiunei anormale a consuliloru straini, este, că capitulatiunile inchiaiate cu Turci'a, cari fundeza jurisdicțiunea consularia, se referescu numai la Turci'a, adeca numai la acele teritorie ale Turciei, cari se guverneza dupa legile mahomedane, er' la tierete crestinesci cu legi crestinesci nu s'au potutu referi nici candu. Natur'a titluriloru de dreptu, pre bas'a caror-a exerceza Austri'a jurisdicțiunea consularia in Turci'a, e indiferente, si fatia cu Turci'a si Egiptulu nu pote decide dreptulu, cătu mai multu oportunitate; atunci inse avim'u a cercă, ore consulu e, a incredintia interesele supusiloru austriaci justitiei turcesci.

In cătu pentru Serbi'a trebe s'eu marturisimu, că procesulu in contr'a asasinatoriloru d'in Belgradu ne reprezenta justitia serbesca intr'o stare miserabila, barbara, dar' caus'a crudimiloru executate in Belgradu nu e a se caută in lege, ci in exercerea arbitrară a legii, că ci atātu in Serbi'a cătu mai vertosus in Romani'a domnesce legea europeana, care in dispusitiunile sale principale, remane totu aceea in ori-ce statu. Alcum siamu inse cu justitia turcesca; dreptulu mahomedanu, cu defeptele, lacunele si barbariele sale nu pote incuragiă pre Austri'a s'eu des-

fintieze jurisdicțiunea sa in favorulu justitiei turcesci s'eu egiptene, pre candu Romani'a se consolideza pre d'i, ce merge, si relatiunile ei interne au imbracatu caracterulu stabilității, in cătu Austri'a pote suplini cu inim'a liniscita tribunalele consularie prin cele romane, si cu atātu mai multu, cu cătu in Ungari'a, care se mai tiene inca de Austri'a, justitia si administratiunea e de diece ori mai rea de cătu in Romani'a.

Totu omulu pote sei inainte, cari principie de dreptu voru fi aplicate in Romani'a s'eu Serbi'a la cutare negotiu de dreptu, că ci legelatiunea in tote staturile europene, abstragendu de la putiene modificatiuni neinsemnate, e basata totu pre acele principie. Dar care comerciantu s'aru potē orientă despre dispusitiunile juridice s'eu despre procedur'a tribunaleloru d'in Turci'a si Egiptu, candu scimu prē bine, că acelea formeza unu caote, in care nu se pote orientă nici ant'at'ulu jurisconsultu alu imperiulu otomanu.

Negutiatorii anglesi d'in Alessandria si Cairo abiē aud'fra, că viceregele cere desfiintarea jurisdicțiunii, candu indata si protestara intr'unu memorandumu adresatu ministrulu presiedinte d'in Angli'a.

Acestu memorandumu areta, că relatiunile religiose in Egiptu, cari facu influenti'a mahomedana omnipotente naintea tribunaleloru, preferescu totu-de-un'a parti'a mahomedana naintea celei crestinesci. Afara de aceea viceregele, domnitoriu absolutu, e totu-odata celu mai mare proprietariu, celu mai mare negutiatoriu si celu mai marespeculante in totu Egiptulu, si asiē in cele mai multe cause controversate, europeanii au de a face cu viceregele insu-si, care aru exercē una influentia nemesurata asupra tribunaleloru in favorea sa. — Ac'estu protestu e suscrisu de 45, d'intre cei mai de frunte negutiatori anglesi stabiliti in Alessandria si Cairo.

ROMANIA.

Afacerea bulgariloru in Romani'a.

Autoritatea judiciaria, proclendu la cercetare la Petrosiani, in priviti'a miscării Bulgariloru, credemu că potemu garantă esapitudinea urmatorieloru sciri ce primiramu adi.

Unulu d'in arendatorii mosfei Petrosiani, a principelui Stirbei, bulgaru de origine, primindu de curendu, ca pamentulu ce sp'oateza s'eu devie unu punctu de raliementu si de plecare, potē s'eu amagesca privilegiarea publica sub pretestulu de a pune patrole in jurulu granareloru sale, intem'andu i ca ac'asta print'unu incendiu alu unoru clai ale sale, si ca care foculu a fostu pusu de elu insu-si. Acele granare suntu la unu locu naturalnicu si alaturea cu o palure ce se prelungesce pana la nisce ba ti acoperite cu trestie forte desa si nalta. Locurile erău favorabile si pentru gruparea si pentru feluritele miscări ale Bulgariloru.

Ei inchiriară la Giurgiu unu batelu subu ventu de a cară lemne de la padure. In acelu batelu fura imbarcati vre 150 de Bulgari armati, cari ascunsi fiindu de cortulu Ghimici nu poteau fi veduti de pe tiermuri.

potu insusi intr'unu modu usioru si metodele de progrese pedagogice vinu in ajutoriulu loru.

Scopulu scoleloru primarie elvetiane este educatiunea, inaintea acestoru scole se determina prin obiectele, ce compun programele. Fia-care obiectu cu existenti'a sa in programu si cu propunerea lui are in scopu, de a formă unu bunu caracteru si a i dă desvoltarea necesaria, pentru cerculu vietii sociale. Satenulu, a căruia cercu de vietia este mai restransu, totu o-data si in acestu cercu, are necesitate de multe diferite specii de cunoscintie, este obligatu a trece cursulu programelor d'in scolele primarie rurale si a invetiă urmatoriele sciintie :

a) Istoria santa si veritătiele religiunei crestine. Aceste obiecte existu in programele scoleloru primarie rurale d'in Elveti'a, pentru cuventulu, că omulu in viața s'eu are de desvoltare spirituale si actiuni sociale are nevoie, cari potē s'eu fia satisfacute numai prin cunoscerea veritătiloru religiunei. Pe langa aceste, aceste obiecte, si in special veritătiele crestine fiindu de natura abstrata si grele de capatu pentru copii, suntu propuse dupa metod'a catechetica. Metod'a catechetica, e de observatu, se afla asta-di in programele scoleloru, ce suntu puse pe unu picioru de pedagogia, si recomanda, precumu chiaru si tote obiectele nereale, se propunu copiiloru dupa ac'asta metoda.

b) Limb'a elvetiana propusa intr'unu modu practic, tinde a deprinde pre copii in vorbirea si scrierea copila.

c) Aritmetica cu aplicatiuni numai la vietia practica a omului.

d) Caligrafia, desemnulu liniariu si picturalu cu man'a libera.

e) Mesurarea pamentulu, s'eu notiuni de geometria. Aceste nu se intindu mai departe de figurele geometrice, intelnite in vietia casnica a sateanului; si de ace'a

profesorele este obligatu, ca propunerea acestui obiectu s'eu o faca pe supra-faci'a pamentulu la ogore, s'eu in gradine.

f) Music'a cu aplicatiune speciala la cantecele nationale si cantările besericesci. E de observatu, că in multe comune rurale d'in Elveti'a copiii in biserica formeza sub manuducerea profesorelui corulu fiar-caria bisericii satene, si Dominica dupa intornarea de la biserica, copiii de sateani intoneza imnuri de banda si cantece nationale la casa profesorelui: O! ce mesura educatrice nu numai pentru animale copiloru, ci si pentru a betraniloru !...

g) Istoria patriei si geografia. Aceste doue obiecte se incepu cu descrierea si istorisirea loculu scolei; apoi profesorele treptatu trece de ac'asta la descrietiunea geografica si la istoria comunei intregi; si numai astu-feliu, si prin descrietiunea si istoria districtulu respectivu si a fiar-carui-a in parte profesorele ajunge la geografia si istoria patriei comune. In scolele elvetiane se useza prē pucine cărti si manualulu de geografia si istoria ele se facu mai multu de profesore, că ci de pe cărti elu si face cu copiii lectiunile oralu si in modulu celu mai pipaibilu. Relativu la geografia si istoria profesorele cu copiii face usu de cart'a tieriei si a fiar-caruia districtu in specie.

i) In fine intre obiectele de studiu a copiiloru d'in scolele rurale primarie, intra si cunoscintie d'in sciintiele naturale. Aceste cunoscintie se intindu asupra obiectelor si fenomenelor naturale, intelnite de copii in fiar-care d'i prin natura. Si acestu studiu in scolele rurale primarie se face fără de carte, si profesorele este obligatu, a invetiă pe copii sciintiele naturale pe o colectiune, facuta de d'insulu inadinsu pentru acestu scopu.

Eră si obiectele, cari compunu programele scoleloru primarie rurale, si care determina pe cătu natur'a, totu pe atāt'a si scopulu acestoru scole. Acumu gandesca fia-cine, daca cele ce amu d'isu la inceputu despre scolele elvetiane nu

suntu o realitate, si daca aceste scole nu formeza pe omu fără de a lu-desgustă, pentru vietia si ocupatiunile ei.

Scoalele suplimentarie in Elveti'a suntu instituite, unde copiii elvetiani si-capeta o instructiune mai perfecta si totu odata si mai speciala. — Aici ei repietescu obiectele d'in scolele elementarie primarie si se prepara pentru o aplicatiune speciala d'in vietia. Daca ei se prepara pentru o meseria, s'eu alta ocupatiune de felulu ac'asta, atunci copiii intra in scolele reale si totu studiulu loru aici se marginesce numai in obiectele reali, cari suntu si obligatorie; daca inse copilulu manifesteza inclinatiuni cătra vietia speculativa si elu tinde a face studie speciale in acestu ramu, atunci elu intra in progimnasia, si aici copilulu studieza pe langa sciintiele reali si pe cele literarie.

Aceste suntu tote scolele poporarie elvetiane si fiar-care copilulu de elvetianu trebe s'eu treca prin unulu d'in aceste instituite si numai dupa terminarea uneia d'in aceste cursuri, junimea elvetiana se pote aplică la o specie de ocupatiuni, fie ea agricultura, meseria, s'eu o specialitate ore care sciintifica.

Aceea ce e de o mare importantia in scolele poporarie elvetiane, este introducerea in vietia copiloru a tuturor mesuriloru pedagogice cele mai naturale. In fiar-care scola si in specialu in cea d'in Bern suntu introdu se de d. Frebel in orele de recreatiune a copiiloru, jocurile si ocupatiunile, acomodate de Frebel la natur'a copiloru si destinate nu numai pentru desvoltarea corporala a loru, ci si pentru cea spirituala. Si noi pentru importantia loru pedagogica prometemu publiculu romanu de a presintă cu timpulu, unu articlu specialu in acesta materia, desfasurandu natur'a acestoru jocuri si aplicandu mesurile pedagogice a lui Frebel la jocurile copiloru romani. Pentru aici inse, noi continuăm materia, ce ne ocupa, si trecemu la cestiunea despre natur'a si scopulu seminarioru elvetiane. Dupa „Rom.“

I. Gn. Enacanu.

Dupa ce au urcatu astu-feliu Dunarea, colon'a s'a opritu într'o insula de unde la 6—18 iuliu ser'a au trecut Dunarea. Noptea inse nefindu intunecosa. gard'a turcesca i-a vediuu si a trasuasupra-le; cu tote aceste debarcarea s'a facutu.

S'au gasitu proclamatiuni in limb'a bulgara, si cate-va lâdi, cari contineau armele cari erau cu eticheta de marfa straina, adresate la cati-va comercianti bulgari si nemti d'in Romani'a.

Causele cari i-au indemnatu sê faca acumu acêst'a miscare par'u a fi, una, cã tiermurile turcesci suntu desgradite de oscire, d'in caus'a concentrării ei pe tiermurile Serbiei. Alta cã, in timpulu alegoriloru in midiloculu miscării trasureloru ce mergu si vinu cu alegatorii la capital'a districtului, transportarea conjuratiiloru la Petrosiani se potea face far'a fi bagati de sema. candu cumu mai dîseramu, atentiunea publica e'ã concentrata asup'r'a acestui mare actu politicu.

Aflãmu, cã suntu deja arestati: 1. Arendatorulu Co'oni, care a presidiutu la gruparea, armarea si imbarcarea colonei, si alu carui frate, ruda fiindu cu d. Cerlendi, aveã, ore cumu prin acêst'a increderea publica. 2-lea proprietarulu sêu capitanulu batelului, care este grecu; alu 3-lea acelu care a inchiriatu batelulu; alu 4-lea unu Bulgaru care caletoresce cu unu pasportu rusescu, venitu in tiera de 15 dîle si ale carui miscãri au atrasu banuiele asupra-i.

Bulgarii arestati au aretatu toti caracteru, taria si patriotismu in tote respunsurile loru.

Colon'a sa recrutatu mai cu sema d'intre membrii legiunii bulgare, care dupa ce s'a revoltatu in Serbi'a, a fostu disolvata, suntu acumu vro doue luni. —

D'in acesti-a 200 au fostu venitu in Romani'a si guvernulu atunci i-a impariutu in mai multe localitãti si i-a silitu a-si gasi ocupatiuni.

Capii espeditiunii se credu a fi unulu numitu Caradgia si altulu Hagi Dimitriu; acestu d'in urma are unu pasportu serbu.

Dupa scirile ce avemu de d'incolo, resulta, cã in tr'una d'in costele Balcaniloru a fostu o lupta crenecena, in care Bulgarii au fostu invinsi, daru dupa unu mare eroismu.

S'a bagatu de sema, cã pe candu s'a facutu acêst'a lucrare de cãtra arendatorulu mosiei lui Voda Stirbei, s'a intemplat sê fia in tiera d. Ipsilanti si d. Catacatzu verulu domniei sale; inse cine nu scie, cã d. Ipsilanti are aici rude multe si este si proprietarulu Zimnicei.

Guvernulu romanu dupa ce a facutu cele mai scrupulose cercetãri si a datu pe acusatii in man'a justitiei, a tramisu indata cea aflatu miscarea, unu oficiarulu superioru la faci'a locului; dorobantii judeceloru Vlasca si Teleorman fura chiamati suptu arme; o compania de infanteria s'a tramisu la Giurgiu si doue scadrone de lancieri la Alesandrin'a; mai nainte inea a'te doue scadrone fusesera tramise la Zimnicea. Paz'a fruntarielor s'a indoitu, ori ce aglomerare de Bulgaru este oprita si nimene nu mai potè trece Dunarea de cãtu prin locuri otarite si cu formalitãtile prescise.

Dupa „Rom.“

Varietãti.

* * (In urmarea unui telegramu d'in Bucuresci.) primitu la redactiunea diurnalului nostru, impartasim, cã, conformu statutelor, membrii societãtii academie romane suntu chiamati la Bucuresci pre 1/13 augustu a. c.

* * (Una observatiune colegiala cãtra diurnalele romane.) Ne sentim forte maguliti, deca organele publicisticii nostre nationale afla diurnalulu nostru atãtu de interesantu, in cãtu imprumuta d'in elu nu numai pasagie, dar' colone intregi; acêst'a o aduce cu sine colegialitatea si tient'a comuna, la care nesuim cu totii, si noi d'in parte-ne considerãmu chiaru de detorintia nationala a generalisã cãtu mai multu produptele micelor nostre poteri, cã-ci ostenele nostre numai asiè potu avè efeptulu doritu; pre langa aceea noi insi-be suntuem adese ori in pusetiunea, de a face intri-buintiare de ostenele altoru diurnale, fiindu prè bine cunoscutu, cã unulu nu pote sê faca tote. Hanc veniam damus petimusque vicissim. — Vediendu inse, cã unele d'intre foiele romane esplica indulgentia noastra ca slabitiune si nu se sfiescu a implè diumetate, ba chiaru trei pârti ale colonelor cu materialu propriu alu „Fed.“, fãra de a ne dà celu pu ienu atãta satisfacere, ca sê citeze fantan'a d'in care si-nutrescu abonantii, suntuem constrinsi a ne adresã cãtra redactiunile respective cu serios'a rogare, ca de acum inainte sê ne respepteze dreptulu no tru de proprietate literaria, si sê nu si-insusiesca bunu'u strainu spre a lu-presintã cetitoriloru ca pre alu loru propriu, cã-ci atare fapta in limb'a juridica se numesce furtu. Asiè se intempla regulatu, cã cuvântãrile deputatiiloru romani d'in diet'a Ungariei, a caroru procurare de la biroulu dietei ne constã chiaru si spese materiale, trecu cu traducerea nostra

in tote celelalte foie, si apoi afara de „Gazeta Trans.“ nici un'a nu e atãtu de loiala, ca sê citeze organulu, d'in care le reproduce. Ba ce e mai multu unu tratatu lungu, publicatu in doi sêu trei numeri ai „Federatiunei“, reprodustu apoi in „Concordia“, luvedemu comunicatu in „Telegr. romanu“ si atribuitu „Concordiei“, pre candu foia noastra ajunsese cu o septemana mai nainte la redactiunea „Tel. rom.“ in Sibiu. Antãia data cugetãmu, cã e gresiela, vediedu inse mai târdiu, cã acêsta procedura se repetiesce mai adese ori, suntu sê presupunemu, cã „Telegr. romanu“ lucra sistematic si d'in motive de comunu cunoscute se feresce a pronuncia numele diurnalului nostru. — In fine facemu atenta pre on. redactiunea a „Romanului“, cã interpelatiunea lui Macelariu e proprietatea „Federatiunei“, usurpata de „Telegraf. romanu“, si ne rogãmu, ca sê se corega acea eroare, despre care suntuem convinsi, cã s'a vîritu numai d'in nebagare de sema.

* * (Teatru romanu in Aradu.) Domnulu M. Pascali, directorulu societatei teatrale romane, ce acum se afla la Aradu, voindu a coresponde dorintiei descoperite d'in partea mai multor'a, au stramutatu dîlele, ce fura fipsate acolo pentru a 3-a, 4-a, 5-a si a 6-a reprezentare in abonamentu, si au facutu: ca acele patru reprezentãri sê fia in dîlele: 8, 11, 14 si 18. a lunei curinte, calend. nou; era in 17 sê intrevina una reprezentare extraordinaria fãra abonamentu. Motivulu principalu alu stramutãrii acesteia este starãa valetudinaria a Domnei Matild'a Pascali, si intentiunea Domnului directoru, ca stimata soci'a sa, reprezentant'a roloru primari femeesci, sê se pota presentã celu putienu de trei ori publiculu aradanu.

* * (Liniele ferate in Romani'a.) Directorulu generalu alu liniei ferate Leopolea-Cernauti, cavalerulu de Offenheim, a inchiaiatu negotiãrile pentru procurarea baniloru in favorea linielor ferate d'in Romani'a. Offenheim va mai romanè cãte-va dîle in Londr'a, pentru ca sê suscria contractulu.

* * (Monete nove de schimbu.) In loculu „dieceriloru“ de hãrthia“ si a dieceriloru de argintu se emitu „dieceri“ si doue dieceri“ noui de argintu. Acêst'a moneta e mai rea de cãtu argintulu curinte, cã-ci d'intr'unu puntu monetaru de argintu se batu 45 fl. v. a. moneta buna de argintu. D'intr'unu puntu monetariu de argintu se facu inse 75 fl. v. a. moneta de schimbu, sêu 750 „dieceri“ sêu 375 „douedieceri.“ Unu dieceriu de aceti-a dara are valoare de 5 cruceri, sêu adeca putienu preste 5 cr., er' unu douedieceriu face cam 11 cruceri. Monetele de schimbu magiari voru portã inscriptiune magiara, cele d'incolo de Lait'a inscriptiune latina. — Asiè dara regimulu d'in Vien'a e mai ecuitabilu fatia cu diversele natiuni ale imperiului, d'in colo de Lait'a, pre candu magiarii nu se sfiescu a impune limb'a loru celorlalte natiuni d'incoce de Lait'a.

* * (Albin'a Pindului.) Nr. 3 d'in 15 Iuliu a. c. a aparutu si contine: Definitiunea frumosului: Socrate, Platone, Aristotelu, Plotinu, de Gr. H. Granda. — Istoria artei: artile la Egipteani, Persi si Asiri, — de Gr. H. Granda. — Poetii germani: Poetii primitivi, — Nibelungen, Klopstock, Wieland, Herder, Burger, Schiller, Gøthe, — studiu de Gerard de Nerval. — Dimitriu Cosacovicu de Gr. H. Granda. — Testameatulu repausatulu D. Cosacovicu. — Ideele religioase in literatur'a contemporana de Eug. Poitou. — Din'a mea, poesia de Gøthe. — Regele naluciloru, balada de Gøthe. — Artea poetica dupa Horatiu si Boileau de I. Eliade Radulescu. — Cavalerulu Toggenburg, balada de Schiller, de I. Eliade Radulescu. — Asup'r'a bibliotecei de lectura pentru junime a d. I. M. Riureanu, de Gr. H. Granda. — Stefanu celu teneru Voda, faptu istoricu de D. Bolintineanu. — Situatiunea finantiarã a Turciei de Gr. H. Granda. — Roman'a si Pandurulu, poesia de M. Pompiliu. — Portretulu ei, poesia de M. Pompiliu. — Fii'a lui Gelu sêu din'a Tisei de domn'a * *. — Dorulu amantei, poesia de M. Pompiliu. — Ioan'a d'in Romanu, poesia de Gr. H. Granda.

* * (Transilvani'a), nr 16 edatu in 1 augustu a. c. contine: D'in datinele vechie ale Transilvaniei (fine). — Critic'a in „Convorbirile literarie.“ — D'in actele societãtii „Transilvani'a pentru ajutorulu studintiloru romani d'in Transilvani'a“ si pârtile ei. — Clio. — Constantinu Brancovanu, drama in cinci acte. (Continuare.) — Numerulu limbelor si alu dialectelor omenietii intregi. — Regulamentu de concursu la stipendiule societãtii „Transilvani'a.“ — Protocolulu siedintiei extraordinarie a comit. asot. trans. romane. — Protocolule siedintiloru ordinare d'in 7, 8 iuliu. — Notitie diverse. — Sentintie. — Provocare.

* * (Armat'a Americiei.) In congresulu americanu s'a proieptatu una lege in urmarea carei-a armat'a stabila a statiloru — unite sê se reduca la 25000. Esistintia confederatiunei americane, cu unu teritoriu atãtu de vastu, e asiguratã dara prin 25000 soldati, pre candu monarcielo europene nu se potu sustienè nici prin sute de mii, si nici chiaru prin milioane.

* * (Garibaldi ca literatu.) Sub titulu „Rom'a celoru liberi“ generalulu Garibaldi va publicã unu opu, ce lu-a conceputu in singuretatea insulei Caprer'a. Elpis Melen'a, amic'a lui Garibaldi, va traduce acestu opu in limb'a germana.

* * (Siguretatea publica in Ungari'a constituitionala.) Amu potè deschide una rubrica separata, spre a inregistrà fruptele constituitiunei magiare, adeca furturile, rapiturile, omorurile,

cari suntu acum la ordinea dîlei. In giurulu Beinsiului lotriim atacatu in drumu pre trei caletori, si au omoritu pre doi d'intre ei. — In comun'a Lesu (?) lotrii fara atãtu de cutaretori, in cãtu facura visita — risum teneatis — insu-si judulu cercualu, si i-golira una odaia, de tote, ce contineã. — In alta comuna s'a aretatu una banda de lotri, calare si binearmata, care se dîce, cã constã d'in soldati desertati.

Sciri electrice.

Vien'a 3 augustu. „Wiener Ztg“ de asta-di demintiesce scirea, cã Austri'a aru fi facutu in Peturburgu ore-cari representatiuni pre calea diplomatica, pentru cã Rusia si manifesteza simpatiele sale cu agitatiunile cehiloru.

Parisu, 3 augustu. „Monitoriulu“ scrie urmatoriele despre imprumutulu francesu: Minimulu inscriptiunii s'a statoritu in una renta de cinci franci. La suscriptiune se va depune a diecea parte d'in suma semnata, restulu se va respunde in 18 rate lunare. — Baronulu Malaret si ministrulu italianu de finantie au suscrisu in 30 iuliu protocolulu finalu despre impartirea detoriei statului papalu.

Triestu, 4 augustu. Flot'a englesã va sosi de la Pol'a asta-di sêu mane demanctia.

Minchenu, 4 augustu. Comisiunea pentru regularea proprietãtii fostei confederatiuni germane se va intrunì de nou la tomna, pentru cã conclusele de pâna acum ale numitei comisiuni au produstu una stare anormala.

Parisu, 4 augustu. „Monitoriulu“ publica unu cerculariu alu ministrulu de interne despre serbatoarea nationala d'in 15 augustu, care cerculariu proiepteza, ca in acêst'a dî sê se impartã ajutorie insemnate pentru cei seraci.

Belgradu, 4 augustu. Kiamil beiu a plecatu de aici eri ser'a. — Suirea pre tronul a principelui Milanu s'a notificatu poteriloru straine.

Nimes, 4 augustu. In despartimentulu Gard s'a alesu candidatulu regimului.

Bucuresci, 2 augustu. Unu telegramu d'in Bucuresci anuncia, cã intre insurgintii bulgari si intre turci s'a incinsu una lupta, in care au cadutu morti 30 insurginti. Restulu bandei lui Dimitriu e incungiuuratu de turci intre Kausalik si Schilkou. — Cartirulu principalu alu lui Mithad pasi'a e in Gãbrov'a. — In Brail'a s'au facutu arestãri numeroase prin diregatoriele romane.

Vien'a, 3 augustu. Eri s'a tienutu aici una adunare poporala de 5000 persone, care a primitu urmatoriã resolutiune: Rumperea Austriei de Germaniã e de condamnatu, adunarea protesteaza in contra delegarei cestiunei germane pre calea anesiunei, se invoesce cu partia liberala, ca acêst'a cestiune sê se resolve pre bas'a democratica. In fine se alese una comisiune pentru organisarea partitei poporale in Austri'a.

Florentia, 3 augustu. Camer'a a primitu proieptulu de lege, prin care biletele bancei nationale se reducu la 750 milioane.

Adeveratulu

SIRUPU alu lui PAGLIANO.

Uniculu remediulu universalu pentru curãtirea sãngelui.

Sirupulu acestu-a produce efeptu supriindietoriu pentru mistuire si curãtirea radicala a sãngelui, asemenea pentru curãtirea si intarirea corpului, mai in tote neburile, in cari medicinalele intrebuintate nu efeptuescu nici insanetosiare nici ameliorare; curãtiesce sãngele de sucuri stricate, in cãtu numai cã lu-apretieza totu omulu pentru efeptulu lui salubriu, ca medicina probata, dar inimeza si pre alti, sê sã procure.

Sirupulu acestu-a curatu si nefalsificatu cu esplicatiunea modululu de intrebuintare, se pote procurã prin uniculu meu aginte principalu

Stefanu Giergl, fabricantu de cãrti de jocu in Pest'a, strat'a Franciscu Dãk, mai nainte strat'a podului mare, nr. 6, in cas'a la naea alba, radicator'a II.

Una butelia constã 1 fl. 40 cr. — 6 butelie 7 fl. 50 cr. 12 butelie 14 fl. — 100 butelie 100 fl.

Pentru cei ce voru procurã acestu sirupu in cantitate mai mare, se voru face pretiuri moderate. Seracii lu-capeta cu pretiulu, la care se urca spesele agintelui.

H. Pagliano, profesorulu in Florentia.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:

ALESANDRU ROMANU.